

Особливості перестрахування ризиків у нерезидентів

Т.А.Говорушко, О.І.Тимченко

Перестрахування з огляду на притаманні йому особливості та специфіку не може бути обмеженим рамками однієї держави. Бажання максимального розосередження ризиків, їх неоднорідність та сумарний розмір припускають проведення перестрахувальних операцій на міжнародному страховому ринку.

Для України питання перестрахування ризиків у нерезидентів є особливо актуальним через незначну місткість внутрішнього страхового ринку.

Проте вступ до співстрахувальних відносин з нерезидентами заборонений законодавством. Страховики використовують інститут перестрахування для вирішення важливих питань. Такі ситуації виникають нерідко, наприклад, при страхуванні вантажів. При цьому страховик здійснює контроль за проходженням ризику на території своєї держави. Що ж до перестраховика, то він здебільшого буває не професійний, а який спеціалізується в тому виді страхування, що підлягає перестрахуванню. Взагалі, це більш схоже не на перестрахування, а на співстрахування.

Перестрахування ризиків за межами країни зумовлює вплив валюти у вигляді перестрахувальних премій за кордон України, а також неможливість здійснення контролю за діяльністю перестраховиків-нерезидентів з боку державних наглядових органів України. Це, у свою чергу, вимагає від законотворців застосування особливих вимог до перестрахування ризиків у нерезидентів.

Зауважимо, що в різний час уряди різних держав доклали зусиль щодо регулювання перестрахувальних операцій, стримування перестрахування ризиків за кордоном. Так, деякі з країн приймали рішення про заснування державних перестрахувальних компаній. Перші такі компанії були засновані в Латинській Америці – в Уругваї (1912 р.) та в Чилі (1920 р.). Йдеться про

Державні страхові банки. В Італії протягом 1913-1923 рр. був установлений перехідний період, протягом якого страхові товариства повинні були перестраховувати 40% ризиків у Національному страховому інституті (National delle Assicurazioni). У Туреччині 1929 року запроваджене державне перестраховування. Усі ризики турецьких та закордонних товариств підлягали обов'язковому перестраховуванню у розмірі 75% в державному акціонерному товаристві “La Reassurance Nationale S.A. Turguie”.

В Ірані з 1937 р. встановлено обов'язкове перестраховування 25% всіх ризиків у державному страховому товаристві “Іран”. У 1946 р. у Франції була заснована “Центральна перестраховальна каса”, до якої всі страхові товариства були зобов'язані надавати 10% всіх ризиків, що були прийняті у прямому порядку. У сімдесяті роки урядами деяких країн були прийняті кроки з регламентації перестраховальних операцій, серед яких найбільш помітним було заснування “Азіатської перестраховальної корпорації”. Згодом, у 1942 році у країнах Африки були прийняті закони про обов'язкове передання 5% всіх прямих страхувань державним підрозділам. Ці заходи були підтримані Конференцією Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД).

Українські законотворці пішли шляхом підвищення вимог з боку держави до іноземних перестраховиків.

Перші кроки з регулювання перестраховування ризиків здійснено 24 квітня 1996 року з затвердженням Кабінетом міністрів України Положення “Про здійснення операцій з перестраховування”. Згідно з цим Положенням укладання договорів перестраховування за межами України з перестраховиками-нерезидентами дозволяється тільки в разі, якщо:

1. Законодавством країни, в якій зареєстровано перестраховика-нерезидента, передбачений державний нагляд за страховою (перестраховальною) діяльністю;
2. Перестраховик-нерезидент має безперервний досвід роботи у страхуванні (перестраховуванні) не менше ніж 3 роки, котрі передують

року, в якому укладається договір перестрахування, що страховик (цедент, перестраховальник) може підтвердити відповідними бухгалтерськими звітами;

3. Перестраховик-нерезидент не порушував страхового законодавства країни його місцезнаходження, і до нього не застосовувалися відповідні заходи з цього приводу протягом останніх двох років.

При укладанні договорів перестрахування за участю страхових посередників – брокерів Ллойдю страховики повинні вимагати у зазначених брокерів копії відповідних свідоцтв про їхні повноваження.

Страховики мають в установленому порядку повідомити Міністерство Фінансів про обсяги отриманих та сплачених перестраховикам страхових платежів, якщо:

1. Укладаються (продовжуються) договори перестрахування з перестраховиками-нерезидентами, згідно з якими перестраховикам сплачується частка страхових платежів, що перевищує 50% суми надходжень зазначених страхових платежів за цими договорами;
2. Частка страхових платежів, сплачених перестраховикам-нерезидентам, перевищує у попередньому звітному періоді 50% частки страхових сум та страхових відшкодувань, сплачених перестраховиками-нерезидентами за цей самий період.
3. Крім зазначених вище вимог особливістю перестрахування ризиків у перестраховиків-нерезидентів є оподаткування перестраховувальних премій. Так, згідно із Законом України “Про оподаткування прибутку підприємств” суми доходів ризиків на території України, оподатковуються за ставкою 15% на відміну від тих самих доходів резидентів, що оподатковуються за ставкою 3%.

Остання особливість, пов’язана з перестрахуванням ризиків у перестраховиків нерезидентів, полягає в проведенні розрахунків з ними.

Так, згідно з Положенням Національного банку України №135 від 11.04.2000 р. “Про застосування іноземної валюти в страховій діяльності” для

здійснення розрахунків з перестраховиками-нерезидентами за договорами перестрахування страховики повинні надавати уповноваженим банкам такі документи:

- копію ліцензії органу, уповноваженого здійснювати державний нагляд за страховою діяльністю (надається одноразово), засвідчену печаткою страховика;
- копію ліцензії перестраховика-нерезидента або документа про його повноваження, засвідчену печаткою страховика;
- один з трьох таких пакетів документів:
 - договір про перестрахування або свідоцтво про перестрахування (сертифікат, поліс), а також підтвердження про прийняття ризику в перестраховування (ковер-нота /cover note/);
 - договір про перестрахування або свідоцтво про перестрахування (сертифікат, поліс), а також примірник страхового свідоцтва (поліса, сертифіката) і звіту перед нерезидентом (бордеро /bordereau/) або інший документ за договором про перестрахування, який оформляється страховиком;
 - договір про перестрахування або свідоцтво про перестрахування (сертифікат, поліс), а також рахунок-фактуру (інвойс /invoice/).

Отже, перестрахування ризиків у перестраховиків нерезидентів має свої особливості, які треба враховувати сторонам договору перестрахування.

Українські страхові компанії перестраховують ризики у таких зарубіжних страхових (перестрахувальних) компаній: General&Cologne Re, Мюнхенське Re, Heath Group, Coris, Willis Faber, J&H, Marth&McLennan.

Всередині 1994 року 8 страхових компаній України зареєстрували Українську перестрахувальну компанію.

Відбулися певні зміни на ринку перестрахування в першому півріччі 1999 року. Визначальною подією є те, що вперше частка перестрахувальників в виплатах страхового відшкодування по видах страхування, інших, ніж страхування життя, досягла 57,8%. По майновому

страхуванню частка перестраховиків складає 96,6% від суми таких виплат. По страхуванню життя та видах державного страхування операції перестраховування не проводились. В звітному періоді за договорами перестраховування отримано 50285,8 тис. грн., що становить 11,5% від загального обсягу страхових платежів.

Сплачено часток страхових платежів перестраховикам 143048,6 тис. грн. (або 32,8% - від загальної суми по усіх видах страхування). Іноземним партнерам українських страховиків сплачено 88262,1 тис. грн., що становить 61,7% від суми сплачених платежів у перестраховування та складає 20,2% від суми надходжень по всіх видах страхування). Серед видів страхування найбільшу суму сплачено перестраховикам по майновому страхуванню – 93131,6 тис. грн., з них перестраховикам-нерезидентам – 55734 тис. грн.

Надходження страхових платежів з урахуванням перестраховування по видах страхування в першому півріччі 1999 року (тис.грн.).

Види страхування	Страхові платежі	Частка страхових платежів сплачена перестраховикам	В тому числі нерезидентами	Частка страхових платежів сплачена перестраховикам в %	З неї частка нерезидентам в %
Добровільне особисте страхування	39465,9	6857,7	2762,6	17,4	40,3
Добровільне майнове страхування	248378,3	93131,6	55734,0	37,5	59,8
Добровільне страхування відповідальності	74561,6	31467,2	55734,0	42,2	75,9
Недержавне обов'язкове страхування	59883,1	11592,1	5882,2	19,4	50,7

Помітка: в добровільне особисте страхування не включене страхування життя

Порівняно з першим півріччям 1998 року в 3 рази зросли надходження страхових платежів від цедентів; в 2,5 рази збільшився обсяг сплачених платежів за договорами перестраховування; в 2,5 рази збільшився обсяг сплачених платежів нерезидентам, у 8 раз збільшилися виплати страхових відшкодувань, сплачених перестраховиками.

Активною була діяльність на ринку перестрахування у 1999 році. На 1 січня 2000 року від цедентів отримано 152338 тис. грн. (або 13% - від загальної суми надходжень по всіх видах страхування). Сплачено часток страхових платежів перестраховикам 451169 тис. грн. (або 39% - від загальної суми надходжень по всіх видах страхування). Збереглася тенденція щодо співпраці страховиків України з іноземними перестраховиками. Всього сплачено часток страхових платежів за межі України 277297 тис. грн. (або 61,6% від суми сплачених платежів у перестрахування, що складає 23,8% від суми надходжень по всіх видах страхування). По видах страхування сплачено часток страхових платежів перестраховальникам:

- особисте страхування – 11160 тис. грн., з них нерезидентам 4,72%;
- майнове страхування – 310449,8 тис. грн., з них нерезидентам 54,8%;
- добровільне страхування відповідальності – 98899,4 тис. грн., з них нерезидентам 86,4%;
- обов'язкове страхування – 30274 тис. грн., з них нерезидентам 53,5%;
- страхування життя - 385,8 тис. грн., з них нерезидентам 100%.

Із збільшенням розміру страхового покриття по окремих договорах страхування виникає певна частка ризиковості щодо виплат страхового відшкодування відповідно до лімітів відповідальності страховика, внаслідок чого останній перестраховує такі ризики як в українських перестраховиків, так і за кордоном. По окремих договорах страхування ліміти відповідальності встановлюються нормами міжнародного права та одночасно набувають обов'язковості щодо перестрахування за кордоном. Протягом двох років обсяги перестрахування постійно зростають, та слід зазначити, що, передаючи приблизно 40% відповідальності по договорах перестрахування, перестраховики, у свою чергу, сплачують 37% страхових відшкодувань від всіх виплат. Страховики України постійно співпрацюють у сфері перестрахування на вітчизняному ринку перестрахування, але практика свідчить, що в Україні ризики перестраховуються удвічі менше, ніж за кордоном (аналогічно і в 1998 році).

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про порядок здійснення операцій з перестрахування” №1290-96-п від 24.10.1996 р.
2. Постанова Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про застосування іноземної валюти в страховій діяльності”. №135 від 11.04.2000 р.
3. Левант Н.А., Журавлев Ю.М. Перестрахование в условиях становления и развития рынка // Финансовые услуги. – 1999. - №7. – с. 51-56.